

МІНІСТЕРСТВО ВНУТРІШНІХ СПРАВ УКРАЇНИ

**ДНІПРОПЕТРОВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ВНУТРІШНІХ СПРАВ**

**ФАКУЛЬТЕТ ПІДГОТОВКИ ФАХІВЦІВ ДЛЯ ПІДРОЗДІЛІВ
КРИМІНАЛЬНОЇ ПОЛІЦІЇ**

КАФЕДРА ЦИВІЛЬНОГО ПРАВА ТА ПРОЦЕСУ

**ПЛАНІ СЕМІНАРСЬКИХ (ПРАКТИЧНИХ) ЗАНЯТЬ
НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ**

«ЦИВІЛЬНИЙ ПРОЦЕС»

Рівень вищої освіти – **перший (бакалаврський)**

Спеціальність - **081 Право**

Освітня програма: **«Право (поліцейські)»**

Форма навчання – **денна**

у 2023/2024 навчальному році

Плани семінарських (практичних) занять
обговорені та схвалені на засіданні
кафедри цивільного права та процесу
факультету підготовки фахівців для
підрозділів кримінальної поліції,
протокол від 29.08.2023 № 29

Завідувач кафедри

Кристина РЕЗВОРОВИЧ

Дніпро – 2023

Цивільний процес // Плани семінарських (практичних) занять для денної форми навчання. - Дніпро: Дніпропетровський державний університет внутрішніх справ, 2023. - 31 с.

РОЗРОБНИК:

Викладач кафедри цивільного права та процесу, Марина ЛОГІНОВА

ТЕМА 1. Поняття, система, принципи та джерела цивільного процесуального права. Цивільне судочинство

Практичне заняття - 4 год.

План

1. Поняття, предмет, система цивільного процесуального права.
2. Норми цивільного процесуального права, їх класифікація. Дія норм цивільного процесуального права.
3. Джерела цивільного процесуального права.
4. Цивільне судочинство, його провадження і стадії.
5. Поняття та система принципів цивільного процесу, їх класифікація.
6. Принципи, закріплені Конституцією України.
7. Принципи, закріплені законодавством про судочинство.

ПРАКТИЧНІ ЗАВДАННЯ:

Задача № 1

Філімонова звернулася до місцевого суду м. Дніпро з позовом до кондитерської фабрики «Стар» про визнання необґрунтованою відмову у прийнятті на роботу та відшкодування моральної шкоди. Свій позов Філімонова аргументувала тим, що причиною відмови стала давня неприязнь між нею та теперішнім керівництвом фабрики.

Чи підвідомчий цей спір районному суду? Відповідь обґрунтуйте.

Задача № 2

Потапенко, пенсіонер за віком, звернувся до територіального органу Пенсійного фонду з вимогою перерахунку його трудового стажу та відповідного збільшення розміру пенсії. За результатами звернення пенсіонеру було відмовлено у збільшенні розміру пенсійних виплат. Потапенко звернувся до адвоката, який порадив йому захищати свої порушені права в судовому порядку шляхом подання позову до районного суду.

Дайте правову оцінку даній ситуації.

Задача № 3

Визначте вид цивільного судочинства при розгляді наступних категорій цивільних справ:

- 1) визнання недійсним договору купівлі-продажу;
- 2) визнання громадянина Шахова безвісно відсутнім;
- 3) позбавлення громадянина Онопченка батьківських прав;
- 4) стягнення з громадянки Залужної заборгованості по оплаті за житлово-комунальні послуги;
- 5) розірвання шлюбу;
- 6) стягнення боргу у сумі 1000 грн. з громадянина Омельчука;
- 7) підтвердження факту родинних відносин між Сидоренко та Погрібняк.

Задача № 4

У Шевченківському районному суді м. Дніпро розглядалася справа про поділ спільного майна подружжя Максименків. За результатами розгляду справи автомобіль марки «FORD», 2009 року випуску, вартістю 146 тис. грн., був присуджений дружині. Колишній чоловік вирішив оскаржити дане судове рішення, оскільки, з його слів, саме він здійснював купівлю даного автомобіля. *На якій стадії цивільного судочинства можна оскаржити рішення місцевого суду?*

Задача № 5

Шлюб між Стаховським та Стаховською був укладений в 2001 р. У 2008 р. чоловіку стало відомо, що його дружина на момент укладення їхнього шлюбу перебувала в зареєстрованому шлюбі з Колісником. Він вирішив подати позов до суду про визнання їхнього шлюбу недійсним. *Норми якого законодавчого акта будуть діяти в даному разі? Розкрийте питання дії норм цивільного процесуального законодавства у часі.*

Основні поняття, терміни та категорії, що підлягають засвоєнню: цивільне процесуальне право, цивільний процес, форма захисту права, цивільна процесуальна форма, норми цивільного процесуального права, предмет цивільного процесуального права, предмет цивільного процесу, імперативний і диспозитивний методи цивільного процесуального права, джерела, провадження та стадії цивільного процесу, поняття принципів цивільного процесу, система принципів цивільного процесу, класифікація принципів цивільного процесу, принципи закріплені Конституцією України, принципи, закріплені законодавством про судочинство.

Завдання для самостійної роботи до теми 1:

1. Самостійне опрацювання наступних питань з фіксацією матеріалу в конспекті:

- Проблеми судової влади у правовій демократичній державі.
  - Поняття правосуддя у цивільних справах.
  - Поняття цивільного процесуального права.
  - Сутність і значення цивільної процесуальної форми.
  - Предмет і система науки цивільного процесуального права.
  - Сутність принципу змагальності та рівноправності сторін, їх реалізація в цивільному процесі.
  - Принципи безпосередності судового розгляду та процесуального формалізму.
  - Принцип територіальності й спеціалізації побудови системи судів загальної юрисдикції.
2. Підготовка термінологічного словника-довідника.

Індивідуальні завдання до Теми 1:

1. Скласти порівняльну таблицю взаємодії цивільного процесу з цивільним, сімейним, земельним, трудовим, житловим правом.
2. Підготувати електронну базу даних «Навчально-методичні та наукові роботи, присвячені цивільному судочинству в Україні останніх років».
3. Скласти схему-характеристику «Етапи становлення науки цивільно-процесуального права».
4. Формування списку правових актів, наукової та навчальної літератури за темою, який включає позиції, опубліковані за останні 3 роки.

ТЕМА 2. Цивільні процесуальні правовідносини

Практичне заняття - 2 год.

План

1. Поняття цивільних процесуальних правовідносин.
2. Передумови виникнення цивільних процесуальних правовідносин:
  - а) норми цивільного процесуального права як передумови виникнення правовідносин;
  - б) цивільна процесуальна правоздатність як передумова виникнення правовідносин;
  - в) процесуальні юридичні факти як передумова виникнення цивільних процесуальних правовідносин.
3. Елементи цивільних процесуальних правовідносин:
  - а) суб'єкти;
  - б) об'єкт;
  - в) зміст цивільних процесуальних правовідносин.

Основні поняття, терміни та категорії, що підлягають засвоєнню: цивільні процесуальні правовідносини; суб'єкти, об'єкт цивільних процесуальних правовідносин; цивільна процесуальна правосуб'єктність; цивільна процесуальна правоздатність; цивільна процесуальна дієздатність; юридичні процесуальні факти; передумови виникнення цивільних процесуальних правовідносин; зміст цивільних процесуальних правовідносин.

Завдання

1. *Визначте підстави виникнення цивільних процесуальних правовідносин.*
Коваленко неодноразово звертався до Демури із проханням звільнити його незаконно захоплену частину земельної ділянки. Але, оскільки Демура залишав прохання Коваленка без уваги, останній був змушений звернутися до суду зі скаргою.
Що є у даному випадку підставою виникнення цивільних процесуальних правовідносин?
2. *Визначте елементи правовідносин.*

Скворцова, яка має неповнолітню дитину розійшлася з чоловіком, який ухиляється від сплати аліментів, мотивуючи це тим, що є безробітним, хоча має нелегальне джерело доходу.

Скворцова подала на свого колишнього чоловіка позов до суду з вимогою сплатити аліменти.

Вкажіть суб'єкт та об'єкт цивільних процесуальних правовідносин.

3. *Вкажіть елементи правовідносин.*

Податкова інспекція звернулася до місцевого суду із заявою про стягнення несплачених податків з громадянина Козака, який надав в оренду відділенню залізниці складські приміщення. У розгляді справи брали участь адвокат на стороні Козака та представник державної податкової служби.

Визначте, між ким і які виникли цивільні процесуальні правовідносини у цій справі, вкажіть їх елементи.

4. *Визначте суб'єктів правовідносин.*

При розгляді справи за позовом про стягнення зайво сплачених сум за проведення ремонту будинку його власників Панчохіна, Назаренка й Соловей до фірми «Світанок» співпозивачі Панчохін і Назаренко доручили ведення справи співпозивачу Соловей і надали їй необхідний обсяг повноважень.

Визначте, між ким виникли цивільні процесуальні правовідносини та їх складові частини.

Уміння, які мають бути вироблені, та навички, які мають бути напрацьовані під час заняття: вміння виокремлювати елементи правовідносин, визначати передумови правовідносин.

Завдання для самостійної роботи до теми 2:

1. Самостійне опрацювання наступних питань з фіксацією матеріалу в конспекті:

1. Процесуальні права та обов'язки позивача у цивільній справі.
  2. Умови і порядок заміни неналежної сторони.
  3. Особливості участі третіх осіб в справах про поновлення в роботі.
  4. Завдання і форми участі прокурора в цивільному судочинстві.
  5. Процесуальне становище свідка, експерта, перекладача.
2. Підготовка термінологічного словника-довідника.

Індивідуальні завдання до Теми 2:

1. Скласти тестові завдання за даною темою.
2. Накресліть схему:
  - а) структура (елементи) цивільно-процесуальних правовідносин;
  - б) види цивільно-процесуальних правовідносин.
3. Формування списку правових актів, наукової та навчальної літератури за темою, який включає позиції, опубліковані за останні 3 роки.

ТЕМА 3. Учасники цивільного процесу

Практичне заняття - 2 год.

1. У зв'язку з тим, що наймач житлового приміщення Сахошко та його дружина систематично порушували правила співпроживання, інші наймачі житлового приміщення Шимановський та Сидовський, які проживають в тій самій квартирі, пред'явили позов про виселення подружжя.

Чи буде в даному випадку співучасть та на чийй стороні ? Назвіть підстави співучасті.

Чи може в цій справі брати участь житловий орган та яким буде його процесуальне становище?

2. Паскевич, керуючи за дорученням автомобілем ВАЗ - 2108, що належить його братові, в результаті створеної аварійної ситуації підлітком Косенком (15 років), який виїхав велосипедом на проїжджу частину дороги, вчинив наїзд на автомобіль ГАЗ-24, що стояв біля аптекоуправління і належав йому. Аптекоуправління звернулося до суду з позовом на Паскевича про відшкодування збитків. У судовому засіданні Паскевич заявив, що він є неналежним відповідачем і попросив притягти відповідачами батьків неповнолітнього Косенка.

Визначте сторони у даній справі.

1. Корж пред'явив позов до Тарасенка про стягнення 20000 грн у рахунок відшкодування шкіряного пальто, зданого ним у гардероб готелю «Європа». Приймаючи позовну заяву, суддя пояснив позивачу, що охоронець гардеробу Тарасенко не є належним відповідачем і що його слід замінити. Позивач не дав своєї згоди на заміну відповідача.

Визначте осіб, що беруть участь у справі. Яке їх процесуальне становище? Який порядок заміни неналежної сторони ?

2. Іванов звернувся з позовом до Димова про витребування з чужого незаконного володіння мобільного телефона фірми «Samsung». Під час проведення судових дебатів до канцелярії суду надійшла позовна заява Романова, який просив допустити його до участі у справі як третю особу, яка заявляє самостійні вимоги щодо предмета спору. У позовній заяві він зазначав, що спірний телефон належить саме йому, у свій час він надав його у користування Іванову. Суддя допустив Романова до участі у справі як третю особу, яка заявляє самостійні вимоги щодо предмета спору, і після дослідження обставин справи за участю Романова постановив рішення на його користь, відмовивши Іванову в задоволенні позовних вимог.

Чи правильні дії судді? Якими правами користуються треті особи, які заявляють самостійні вимоги щодо предмета спору?

3. Громадянка Дронова звернулася до суду з позовом до Липкана про стягнення аліментів на утримання їхньої дочки Тетяни, 8 років, оскільки відповідач не надає матеріальної підтримки. Одночасно до суду звернулася Лисова, колишня дружина Липкана, з проханням допустити її до участі в справі як третю особу, оскільки їй відомо, що сторони шлюбу не розривали, проживають однією сім'єю; а позов, на її погляд, подано з метою зменшити розмір аліментів, які вона одержує від відповідача на користь дочки Ірини 13 років. Ухвалою суду Лисова допущена до участі у справі як третя особа.

Чи правильні дії суду? Які основні ознаки інституту третіх осіб? Чим вони процесуально відрізняються від сторін?

Уміння, які мають бути вироблені, та навички, які мають бути напрацьовані під час заняття: вміння виокремлювати такі елементи правовідносин, як суб'єкт; визначення належних суб'єктів та навички надавати їм юридичну характеристику.

Завдання для самостійної роботи до теми 3:

1. Самостійне опрацювання наступних питань з фіксацією матеріалу в конспекті:

- Умови і порядок заміни неналежної сторони.
- Особливості участі третіх осіб в справах про поновлення в роботі.
- Види процесуального представництва.
- Форми участі органів державної влади та місцевого самоврядування у цивільному процесі.
- Процесуальне становище свідка, експерта, перекладача.

2. Підготовка термінологічного словника-довідника.

Індивідуальні завдання до Теми 3:

1. Скласти процесуальні та службові документи:

- Довіреність на право представництва інтересів в суді.
- Клопотання позивача про заміну первісного відповідача належним відповідачем.
- Заява особи про допуск до участі у справі як співпозивача.
- Клопотання відповідача про притягнення до участі у справі співвідповідача.

2. Формування списку правових актів, наукової та навчальної літератури за темою, який включає позиції, опубліковані за останні 3 роки

Тема 4. Докази та доказування у цивільному процесі

Практичне заняття - 4 год.

План

4. Поняття доказів у цивільному процесі. Визначення предмету доказування.
5. Доказування та засоби доказування.
6. Характеристика ознак доказів (належність, допустимість, достовірність, достатність).
7. Підстави звільнення від доказування та види фактів, що не потребують доказування.
8. Класифікація доказів.
9. Забезпечення доказів.
10. Дослідження та оцінка доказів.

Основні поняття, терміни та категорії, що підлягають засвоєнню: докази, ознаки доказів, засоби доказування; процесуальна форма доказів; судове доказування; предмет доказування; належність та допустимість доказів.

Завдання

1. Технікум звернувся з позовом на бібліотекаря Пилипенка про стягнення 25000 грн – вартості книг, що бракує у бібліотеці технікуму. У судовому засіданні відповідач пояснив суду, що недостача книг на зазначену суму трапилася не з його вини, а через те, що не були створені умови для належного зберігання книг. Бібліотека, якою він завідував, знаходилася в коридорі; шафи з книгами погано зачинялись, нерідко, приходячи на роботу, бачив їх відчиненими, про що двічі повідомляв директора технікуму. На цій підставі відповідач просив відмовити позивачеві у позові.

Представник позивача наполягав на задоволенні позову, посиляючись на те, що відповідач визнавав факт нестачі на 5000 грн.

Які факти повинна доказувати кожна сторона в даній справі?

2. Корявкін подав позов до Смирнова про стягнення боргу в сумі 12000 грн за розпискою і, підтверджуючи свої вимоги, просив допитати свідків Махно, Сердюка, Нечитайла, які були присутні при укладанні договору позики і підписалися у розписці. Смирнов заперечував проти позову, посиляючись на те, що в присутності своєї жінки Смирнкової повернув борг, але розписку в позивача не витребував.

Визначте, які факти входять до предмета доказування по цій справі. Вирішіть питання про належність і допустимість доказів у даній справі.

3. Подаючи позов про поділ майна, Суровцев просив суд: 1) негайно допитати свідка Косенка, який знаходився в лікарні у тяжкому стані; 2) розшукати грошовий вклад відповідачки в банках м. Львів; 3) накласти арешт на кореспонденцію, що надходить на поштамт на ім'я відповідачки, тому що вона одержує листи від свого знайомого з порадами, як ввести в оману суд і не дати можливості виграти процес.

Як повинен діяти суддя? Викладіть підстави, засоби, порядок

забезпечення доказів?

4. На судовому засіданні при розгляді справи на право власності на будинок позивач Сидоров надав суду письмове свідчення двох свідків про те, що даний будинок він успадкував після смерті своїх батьків. Сидоров пояснив, що вказані свідки знаходяться у відрядженні і не можуть з'явитися на судове засідання, щоб дати суду показання особисто. Відповідач заперечував проти залучення до справи цих показань. Суд виніс ухвалу, якою залучив до справи письмові свідчення свідків, представлені позивачем.

Чи правильно вирішив суд? Хто може бути свідком? Які права та обов'язки свідків? Що таке судове доручення? З'ясуйте засади, способи та порядок забезпечення доказів.

Уміння, які мають бути вироблені, та навички, які мають бути напрацьовані під час заняття: вміння оцінювати докази, визначати коло можливих засобів доказування в конкретних ситуаціях, визначати порядок забезпечення доказів.

Завдання для самостійної роботи до теми 4:

1. Самостійне опрацювання наступних питань з фіксацією матеріалу в конспекті:
  - Роль доказів і доказування у цивільному процесі.
  - Предмет доказування у цивільній справі.
  - Поняття належності доказів і допустимості засобів доказування.
2. Підготовка термінологічного словника-довідника.

Індивідуальні завдання до Теми 4:

1. Скласти тестові завдання за даною темою.
2. Скласти процесуальні та службові документи:
  - Заяви про забезпечення доказів.
  - Заява про витребування доказів.
  - Заяви про виклик свідків.
  - Заява про призначення експертизи.
  - Клопотання про допит свідка.
3. Формування списку правових актів, наукової та навчальної літератури за темою, який включає позиції, опубліковані за останні 3 роки.

ТЕМА 5. Цивільно-процесуальні строки. Санкції та судові витрати

Практичне заняття - 2 год.

План

1. До місцевого суду надійшла позовна заява від Лисенка про розірвання угоди з Роговим про найм гаражу і стягнення плати за його користування.

В зв'язку з тим, що позовна заява не відповідала вимогам ЦПК України, місцевий суд повідомив про це позивача, надавши йому строк для виправлення недоліків. В зазначений строк позивач з поважних причин не виправив недоліки заяви і звернувся до суду з проханням продовжити встановлений для цього строк.

Які існують правила про закінчення процесуальних строків? В яких випадках можливе продовження і поновлення процесуальних строків?

2. 21 липня 2014 р. Михайлов зареєстрував у суді позов до Трошкіна про стягнення боргу за розпискою. 28 липня 2014 р. Сірий зателефонував до канцелярії суду, щоб дізнатися, чи відкрито провадження у справі, оскільки жодних документів від суду до цього часу він не отримав. У канцелярії йому повідомили, що його позовна заява розписана на суддю Соловей і дали номер телефону помічника судді.

Помічник судді на запитання Сірого відповів, що ухвали про відкриття провадження по справі Сірого ще не постановлено і запропонував передзвонити через два тижні.

Чи відповідає нормам чинного законодавства відповідь помічника судді. Які процесуальні дії та в які строки мають вчинити суд та учасники процесу на стадії відкриття провадження у справі? Як мають діяти учасники процесу в разі порушення судом процесуальних строків, встановлених законом?

3. Оскільки строк апеляційного оскарження рішення суду Ісаєвим був пропущений, при подачі апеляційної скарги він одночасно звернувся до суду із заявою, в якій просив поновити пропущений строк. Суддя наклав резолюцію на заяву: "Для продовження терміну причин немає".

Вкажіть на помилки, допущені суддею.

4. Громадянин Миндрус подав позов до суду з вимогою до колишньої дружини Кожедуб про визнання за ним права власності на 1/2 побудованого ними будинку. Враховуючи вартість будинку, Миндрус сплатив державне мито у розмірі 600 грн. В процесі розгляду справи з'ясувалося, що позивач лише брав участь у добудові та ремонті будинку, тому суд визнав за ним право лише на 1/3 будівлі. Витрати по сплаті державного мита суд стягнув на користь позивача з відповідачки.

Чи правильне рішення суду?

Уміння, які мають бути вироблені, та навички, які мають бути напрацьовані під час заняття: навички встановлювати строкові обмеження, вміння оцінювати правомірність дій з огляду на своєчасність, здійснювати розподіл судових витрат, згідно закону.

Завдання для самостійної роботи до Теми 5:

1. Самостійне опрацювання наступних питань з фіксацією матеріалу в конспекті:
  - Цивільно-процесуальні строки, визначені за тривалістю в цивільному процесуальному кодексі.
  - Класифікація цивільних процесуальних строків.
  - Санкції цивільного процесуального права.
2. Підготовка термінологічного словника-довідника.

Індивідуальні завдання до Теми 5:

1. Скласти тестові завдання за даною темою.
2. Скласти процесуальні та службові документи:
  - Заява про повернення судового збору.
  - Заяви про звільнення від оплати судових витрат.
  - Заява про поновлення процесуального строку.
  - Заява про розстрочку сплати судового збору.
3. Формування списку правових актів, наукової та навчальної літератури за темою, який включає позиції, опубліковані за останні 3 роки.

ТЕМА 6. Пред'явлення позову. Відкриття провадження у справі **Практичне заняття – 6 год.**

План

1. Позов: поняття, види, елементи, форма, структура.
2. Право на позов.
3. Відкриття провадження у справі: поняття, передумови та мета стадії.
4. Процесуальний порядок відкриття провадження у справі.

Основні поняття, терміни та категорії, що підлягають засвоєнню: позов, елементи позову, ціна позову, право на позов, відкриття провадження по справі, залишення заяви без руху, відмова у відкритті провадження по справі.

Завдання 1: скласти наступні процесуальні документи:

1: позовна заява про відшкодування шкоди, заподіяної ушкодженням здоров'я. В позовній заяві виділити елементи позову (за допомогою кольору, підкреслення), а також додати до позовної заяви заяву про звільнення від оплати судових витрат та надати перелік документів, які, на вашу думку, можуть слугувати доказами у вказаній справі.

2 : позовна заява про розірвання шлюбу. В позовній заяві виділити елементи позову (за допомогою кольору, підкреслення), а також додати до позовної заяви заперечення проти позову про розірвання шлюбу та надати

перелік документів, які, на вашу думку, можуть слугувати доказами у вказаній справі.

3 : позовна заява про стягнення боргу за розпискою. В позовній заяві виділити елементи позову (за допомогою кольору, підкреслення), а також додати до позовної заяви заяву про поновлення процесуального строку та надати перелік документів, які, на вашу думку, можуть слугувати доказами у вказаній справі.

4 : позовна заява про відшкодування збитків, завданих дорожньо-транспортною пригодою. В позовній заяві виділити елементи позову (за допомогою кольору, підкреслення), а також надати перелік документів, які, на вашу думку, можуть слугувати доказами у вказаній справі.

5: позовна заява про захист прав споживачів. В позовній заяві виділити елементи позову (за допомогою кольору, підкреслення), а також надати перелік документів, які, на вашу думку, можуть слугувати доказами у вказаній справі.

6: позовна заява про стягнення аліментів. В позовній заяві виділити елементи позову (за допомогою кольору, підкреслення), а також надати перелік документів, які, на вашу думку, можуть слугувати доказами у вказаній справі.

7: позовна заява про захист честі, гідності та ділової репутації фізичної особи. В позовній заяві виділити елементи позову (за допомогою кольору, підкреслення), а також надати перелік документів, які, на вашу думку, можуть слугувати доказами у вказаній справі.

Завдання 2:

Задача № 1

21 липня 2018 р. Сірій Михайло Іванович зареєстрував у суді позов до Трофімова Павла Івановича про стягнення боргу за розпискою. 28 липня 2018 р. Сірій М. І. зателефонував до канцелярії суду, щоб дізнатися, чи відкрито провадження у справі, оскільки жодних документів від суду до цього часу він не отримав. У канцелярії йому повідомили, що його позовна буде розглянута суддею Соколовим Л. В., і дали номер телефону помічника судді. Помічник судді на запитання Сірого М. І. відповів: «Ухвали про відкриття провадження по вашій позовній заяві ще не постановлено, передзвоніть, скажімо, тижні через два».

Питання:

1. Які процесуальні дії та в які строки мають вчинити суд та учасники процесу на стадії відкриття провадження у справі?
2. Як мають діяти учасники процесу в разі порушення судом процесуальних строків, встановлених законом?

Задача № 2.

Громадянка Смірнова 17 липня 2018 р. звернулася в суд із позовом до громадянина Громова про встановлення батьківства і стягнення аліментів на дитину, яка народилася 10 серпня 2013 р.

У позовній заяві вона зазначила, що з відповідачем перебувала у фактичних шлюбних відношеннях із січня 2008 р. Потім він залишив її вагітною і жити до неї не повернувся. Після народження дитини матеріально не допомагав. Суддя відмовив у відкритті провадження у справі з огляду на те, що Смірнова вже подавала позов про стягнення аліментів з Громова і рішенням суду від 24 травня 2017 р. вимоги про стягнення аліментів не були задоволені, тому вдруге з таким позовом до Громова вона звертатися в суд не має права.

Питання:

1. Чи відповідають дії судді вимогам закону?
2. Визначте предмет, підставу та зміст позову.

Задача № 3.

До суду м. Дніпра звернулася Балаш Р.І. з позовом до ФОП Колізуб Н.В. з позовом про захист прав споживачів. Свої позовні вимоги позивачка обґрунтувала тим, що вона придбала у відповідача меблі на загальну суму 26000 грн. У зв'язку з тим, що меблі мають суттєві недоліки, які не можна усунути, позивачка просила суд розірвати договір купівлі-продажу між нею та відповідачем, стягнути з відповідача вартість меблів у розмірі 26000 грн та моральну шкоду в розмірі 1000 грн.

Своєю ухвалою суд відмовив у відкритті провадження у справі, вказавши, що позивачка не може звертатися з позовною заявою, яка містить декілька вимог, тому її заява не може бути розглянута в порядку цивільного судочинства.

Питання:

1. Дайте аналіз зазначеній процесуальній ситуації. Чи правильне рішення виніс суд?

Завдання 3:

1. *Визначте і мотивуйте чи може бути об'єднано дві вимоги в одній позовній заяві в наступній ситуації?*

Ципко звернулась до суду з позовом до Уральського з позовом про відшкодування матеріальної та моральної шкоди. У позовній заяві вона вказала, що внаслідок дорожньо-транспортної пригоди у здійсненні якої винним було визнано Уральського, який був звільнений від покарання у зв'язку з амністією, загинула її дочка.

Свої позовні вимоги Ципко мотивувала тим, що вона понесла витрати на поховання дочки та що їй було завдано моральних страждань.

2. *Аргументуйте як повинен діяти суд в наведеній процесуальній ситуації? Визначте предмет та підставу позову по даній справі:*

Бондаренко працювала поваром-бригадиром їдальні, з нею була укладена угода про повну матеріальну відповідальність. Наказом завідуючого їдальнею вона була звільнена з роботи у зв'язку з утратою довіри.

Не погоджуючись зі звільненням, Бондаренко звернулася до суду з позовом про зміну формулювання причини звільнення. Під час розгляду справи в судовому засіданні позивачка подала до суду письмову заяву про зміну позовних вимог та просила поновити її на роботі і стягнути з відповідача заробітну платню за час вимушеного прогулу.

3. *Розгляньте, чи відповідають дії суду чинному законодавству? Дайте мотивований висновок щодо процесуальної ситуації:*

Василенко К.А. звернувся в суд з позовом, в якому просив визнати за ним право на користування житловим приміщенням – кімнатою розміром 25,8 кв.м, пославшись на те, що він був засуджений до позбавлення волі на термін шість місяців. У травні 2010 р. звільнився з місць позбавлення волі після відбування покарання. Райвиконком м. Дніпропетровська не дозволив йому оселитися в кімнаті і надав її Петренку А.В.

На думку Василенка К.А., він не втратив права на користування житловим приміщенням, тому просив визнати недійсним ордер, виданий Петренку А.В. Суд провадження по справі закрит з тих підстав, що заява Василенка К.А. не підлягає розгляду в порядку цивільного судочинства, оскільки його вимоги спрямовані на відновлення реєстрації, в чому йому відмовлено поліцією, а такі вимоги підлягають розгляду в адміністративному суді.

Уміння, які мають бути вироблені, та навички, які мають бути напрацьовані під час заняття: навички складання позовної заяви, вміння виявляти недоліки у позові, виділяти елементи позову.

Завдання для самостійної роботи до теми 6:

1. Самостійне опрацювання наступних питань з фіксацією матеріалу в конспекті:
  - Характеристика предмета і підстав позову.
  - Способи захисту інтересів відповідача.
  - Право та правила пред'явлення зустрічного позову.
2. Підготовка термінологічного словника-довідника.

Індивідуальні завдання до Теми 6:

1. Скласти тестові завдання за даною темою.
2. Скласти процесуальні та службові документи:
  - Позовна заява про розірвання шлюбу.
  - Позовна заява про визнання права власності на будинок.
  - Позовна заява про розподіл майна подружжя.
  - Позовна заява про усунення перешкод в користуванні земельною ділянкою.
  - Заперечення проти позову про розірвання шлюбу.
3. Формування списку правових актів, наукової та навчальної літератури за темою, який включає позиції, опубліковані за останні 3 роки.

ТЕМА 7. Проведення у справі досудового розгляду***Практичне заняття - 4 год.*****План**

1. Коробков. пред'явив позов до колишньої дружини Коробкової про поділ спільно надбаного майна. У заяві зазначалося, що серед речей є телевізор та книжкова шафа, взяті подружжям у його матері у тимчасове користування.

Які підготовчі дії має здійснити суддя під час попереднього судового засідання?

2. До Шевченківського районного суду м. Дніпро поштою надійшла позовна заява подружжя Карайбіда про розірвання шлюбу. У заяві зазначалося, що вони перебували у шлюбі п'ять років, мають двох малолітніх дітей, але проживати спільно не бажають. До позовної заяви додані довідки з місця проживання про те, що вони перебувають у зареєстрованому шлюбі, та квитанція про сплату державного мита.

Суддя виніс ухвалу про призначення справи до розгляду.

Чи правильні дії судді?

3. До Жовтневого районного суду м. Дніпро надійшла заява Майбородської про стягнення аліментів з чоловіка на утримання двох дітей. До заяви вона додала свідоцтво про народження дітей. Через три дні до суду надійшла заява від Любич, яка повідомила, що подружжя Майбородських проживають разом, а

позов пред'явлено з метою зменшення розміру аліментів на утримання її дитини (Любич – перша дружина Майбородського).

Як має діяти суд?

4. Ляшенко пред'явила позов до Майбороди про відібрання речей, які незаконно утримує відповідач, у тому числі мобільного телефона, золотої обручки, хутряної шапки і магнітофона. В позовній заяві Ляшенко одночасно просила вжити заходи щодо забезпечення позову та звільнити її від сплати державного мита. У заяві свідками були зазначені Мазур та Єршов, які проживають у м. Харків.

Ознайомившись з позовною заявою, суддя наклав резолюцію про звільнення від сплати державного мита позивачки, доручив секретарю суду підготувати листа на адресу Харківського суду про допит свідків у порядку окремого доручення з приводу позовних вимог. Відповідачеві також було надіслано листа, в якому пропонувалось принести зазначені речі до суду.

Чи правомірні дії судді?

Уміння, які мають бути вироблені, та навички, які мають бути напрацьовані під час заняття: навички визначати порядок здійснення даної стадії, виявляти порушення законодавства на відповідному етапі розгляду цивільної справи.

Завдання для самостійної роботи до теми 7:

1. Самостійне опрацювання наступних питань з фіксацією матеріалу в конспекті:

- Визначення строків підготовки справи до судового розгляду.
- Право відповідача на заперечення проти позову.
- Судові доручення щодо збирання доказів.
- Призначення справи до судового розгляду. Виклик до суду.
- Підстави для застосування забезпечення позову.
- Судові виклики і повідомлення.

2. Підготовка термінологічного словника-довідника.

Індивідуальні завдання до Теми 7:

1. Скласти тестові завдання за даною темою.

2. Скласти процесуальні та службові документи:

- Заява позивача про відмову від позову.
- Уточнення відповідачем зустрічного позову.
- Уточнення позовних вимог позивачем.
- Мирова угода сторін.

3. Формування списку правових актів, наукової та навчальної літератури за темою, який включає позиції, опубліковані за останні 3 роки.

ТЕМА 8. Судовий розгляд цивільних справ. Судові рішення

Практичне заняття - 6 год

План

1. Судовий розгляд як інститут цивільного процесуального права і стадія цивільного процесу.
2. Судове засідання – процесуальна форма розгляду цивільних справ. Ускладнення у ході судового розгляду цивільних справ. Фіксування цивільного процесу.
3. Поняття і види судових рішень. Рішення суду, їх класифікація. Усунення недоліків рішення судом, який його ухвалив.
4. Ухвали суду першої інстанції.
5. Заочний розгляд справи. Заочне рішення.

Основні поняття, терміни та категорії, що підлягають засвоєнню: судовий розгляд, судове засідання, фіксація процесу, ускладнення, судові рішення, ухвала, рішення, постанова, заочний розгляд справи.

План

1. Проаналізуйте ситуацію і визначте чи в усіх випадках було достатньо підстав для відкладення розгляду справи?

Домовласник Карпов звернувся з позовом про виселення зі свого будинку наймача Дубнікова з того приводу, що наймач не виконує умов договору і не сплачує за житло. Суд неодноразово відкладав розгляд справи за таких підстав: перший раз - у зв'язку з неврученням відповідачеві судової повістки, другий - через неявку відповідача, якого було своєчасно повідомлено, третій - внаслідок письмової заяви відповідача про хворобу, четвертий - у зв'язку із задоволенням клопотання відповідача про відвід судді, п'ятий - у зв'язку із прийняттям зустрічного позову відповідача про стягнення з позивача коштів, які було використано на капітальний ремонт будинку.

2. Визначте чи правильно діяв суд?

У справі про поділ майна між подружжям Чумакових відповідач Чумаков надіслав заяву до суду з проханням про зупинення провадження у справі у зв'язку з тим, що він за вироком суду відбуває покарання у виправно-трудовій колонії. Суд заяву задовольнив і провадження у справі зупинив.

3. Дайте оцінку діям суду.

Мироненко Ю. звернулася з позовом на Мироненка А. про поділ спільного майна. Суд постановив ухвалу, якою заяву залишив без розгляду. Ухвалу було мотивовано тим, що сторони 19 квітня і 7 травня 2018 р. не з'явилися до суду без поважних причин, але про причини неявки суд не повідомили. Суд дійшов висновку про неможливість розгляду справи за тими

матеріалами, що містяться у справі, за відсутності сторін. В апеляційній скарзі Мироненко Ю. просила скасувати ухвалу місцевого суду, посиляючись на те, що 19 квітня вона не мала змоги прийти до суду через хворобу, проте її адвокат до суду з'явився. Стосовно неявки 7 травня їй повідомили, що відповідач заявив клопотання про передачу справи до іншого суду, і вона виходила з того, що за цих обставин справу буде відкладено.

Уміння, які мають бути вироблені, та навички, які мають бути напрацьовані під час заняття: складати процесуальні документи (судові рішення, ухвали суду,); визначати строк набуття судовим рішенням законної сили; визначати строк набуття законної сили ухвали суду.

Перелік процесуальних та службових документів, які складаються під час вивчення теми:

1. Судове рішення.
2. Ухвала суду про зупинення провадження по справі.
3. Заочне рішення по справі.
4. Заява про перегляд заочного рішення.

Завдання для самостійної роботи до теми 8:

1. Самостійне опрацювання наступних питань з фіксацією матеріалу в конспекті:

- Виправлення недоліків рішення судом, що його постановив:
  - а) виправлення описок та арифметичних помилок у судовому рішенні;
  - б) постановлення додаткового рішення;
  - в) роз'яснення рішення суду.
    - Набрання рішенням суду законної сили.
    - Заочний розгляд справи:
      - умови і порядок проведення заочного розгляду справи;
      - форма і зміст заочного рішення;
      - форма і зміст заяви про перегляд заочного рішення;
      - скасування та оскарження заочного рішення;
      - законна сила заочного рішення.

2. Підготовка термінологічного словника-довідника.

Індивідуальні завдання до Теми 8:

1. Скласти тестові завдання за даною темою.
2. Скласти процесуальні та службові документи:
  - Судове рішення.
  - Ухвала суду про закриття провадження по справі.
  - Заява про повторний допит свідка.
  - Заява позивача про роздрукування технічного запису судового засідання.
  - Клопотання позивача про огляд речових доказів за їх місцем знаходження.

- Судове рішення.
  - Ухвала суду про зупинення провадження по справі.
  - Заочне рішення по справі.
  - Заява про перегляд заочного рішення.
3. Формування списку правових актів, наукової та навчальної літератури за темою, який включає позиції, опубліковані за останні 3 роки.

ТЕМА 9. Наказне провадження. Окреме провадження

Практичне заняття 4 год.

План

1. Поняття та особливості наказного провадження. Розгляд справ у порядку наказного провадження.
2. Судовий наказ. Скасування судового наказу.
3. Загальна характеристика окремого провадження у цивільному судочинстві.
4. Порядок розгляду справ окремого провадження.

Основні поняття, терміни та категорії, що підлягають засвоєнню: наказне провадження, наказ, вимоги, скасування наказу, окреме провадження, заявник, боржник.

1. *Вирішіть справу та вкажіть на процесуальні особливості розгляду справ про визнання громадянина недієздатним.*

На прийом до судді з'явилася Мельникова і заявила, що її чоловік страждає важким психічним захворюванням. В даний час до нього пред'явлений позов його родичами про розділ домоволодіння, отриманого в порядку спадкування після смерті батька. Мельников за станом здоров'я не може брати участь у судовому розгляді.

Чи може Мельникова представляти інтереси чоловіка в процесі ?

2. *З'ясуйте чи правильно вирішив суд?*

Федоренко звернулася в Комінтернівський районний суд м. Харкова з заявою про визнання її чоловіка Федоренко обмежено дієздатним на тій підставі, що він систематично пиячить і не приносить додому заробітну плату. У судовому засіданні представник органа опіки і піклування дав висновок: заява Федоренко підлягає задоволенню, тому що заробітна плата дружини невелика, у родині двоє неповнолітніх дітей, поведінка чоловіка ставить родину в скрутний матеріальний стан. Федоренко в судове засідання не з'явився, але повістку в суд одержав.

Суд визнав Федоренко обмежено дієздатним.

План

1. Дайте нормативне обґрунтування рішенню суду в наступній ситуації:

Під час відпустки Кротенко плів на теплоході по Чорному морю. В ніч на 16 липня 2012 р. внаслідок аварії теплохід затонув. Серед врятованих пасажирів Кротенка не було, вдома він досі не з'явився. Дружина Кротенка звернулася до суду із заявою про встановлення факту смерті чоловіка, бо її дітям повинна бути призначена пенсія в разі втрати годувальника. Суд розглянув справу й установив факт смерті Кротенка.

2. Вирішіть задачу:

Петров, який внаслідок зловживання спиртними напоями опинився із сім'єю в тяжкому матеріальному становищі. На вимогу матері звернувся із заявою до суду за місцем роботи про визнання його обмежено дієздатним та про призначення матері його опікуном.

Суд на підставі наявних довідок витверезника та дільничного лікаря, що стверджували факт алкоголізму, оголосив Петрова обмежено дієздатним, залишивши без розгляду питання про призначення опікуна. За справою не було стягнуто державне мито.

Яким способом можна виправити цей недолік суду? Напишіть резолютивну частину рішення суду.

Уміння, які мають бути вироблені, та навички, які мають бути напрацьовані під час заняття: складати процесуальні документи (заяви, ухвали суду,); визначити діяльність Національної поліції у порядку визнання особи безвісно відсутньою або оголошення її померлою; визначати строк набуття законної сили ухвали суду.

Перелік процесуальних та службових документів, які складаються під час вивчення теми:

1. Заява про визнання особи недієздатною.
2. Заява про визнання особи обмежено дієздатною.
3. Заява про визнання особи безвісно відсутньою.
4. Заява про усиновлення дитини.

Завдання для самостійної роботи до Тем 9:

1. Самостійне опрацювання наступних питань з фіксацією матеріалу в конспекті:

- Наказне провадження: його завдання і процедура.
- Суб'єкти наказного провадження.
- Предмет судового наказу.
- Порівняльна характеристика наказного провадження і заочного розгляду справи.
- Процесуальний порядок розгляду справ окремого провадження.
- Особи, які беруть участь у справах окремого провадження.
- Сутність і значення окремого провадження.

2. Підготовка термінологічного словника-довідника.

Індивідуальні завдання до Теми 9:

1. Скласти тестові завдання за даною темою.
2. Скласти процесуальні та службові документи:
  - Заява про видачу судового наказу.
  - Судовий наказ.
  - Заява про скасування судового наказу.
  - Заява про визнання особи недієздатною.
  - Заява про визнання особи обмежено дієздатною.
  - Заява про визнання особи безвісно відсутньою.
  - Заява про усиновлення дитини.
3. Формування списку правових актів, наукової та навчальної літератури за темою, який включає позиції, опубліковані за останні 3 роки.

ТЕМА 10. Апеляційне провадження. Касаційне провадження.

Перегляд судових рішень

Практичне заняття - 6 год.

План

1. Розгляньте ситуацію і визначте як повинен діяти апеляційний суд.

Бабушкінський районний суд м. Дніпропетровська розглянув справу і задовольнив позовні вимоги Латишевої про розірвання шлюбу і стягнення аліментів на користь дитини. Відповідач, що знаходився в тривалому службовому відрядженні в м. Пскові, довідався про зміст рішення з телеграми своєї матері.

Щоб уникнути пропуску строку апеляційного оскарження Латишев направив до Апеляційного суду Дніпропетровської області телеграму такого змісту: “Рішення Бабушкінського районного суду про розірвань шлюбу і стягненні аліментів не погоджене зі мною. Прошу переглянути справу з моєю участю. Подробиці листом.

Чи може телеграма відповідача розглядатися як апеляційна скарга?

2. Вирішіть задачу.

Районний суд розглянув позов про розділ майна подружжя Панкратових і виніс відповідне рішення. Позивачка Панкратова Т.Л. оскаржила рішення в апеляційному суді із проханням скасувати рішення, тому що справа була розглянута в її відсутності, і вона не була сповіщена про день і час судового засідання. Апеляційний суд відхилив скаргу Панкратової Т.Л. з тих підстав, що рішення районного суду є обґрунтованим і винесено відповідно до норм сімейного законодавства. Чи вірна ухвала апеляційного суду?

Чи можливе касаційне провадження?

План 2

1. Дайте аргументовану відповідь по справі.

При розгляді позову ЖЕК про виселення Борового, в основу рішення були покладені показання свідків Рема, Діброви, Позняка, яких суд у судовому засіданні не допитував, а показання, зроблені ними в попередніх судових засіданнях перед іншим складом суду, не оголошував. Крім того, інші свідки Горовий і Магуза в судовому засіданні не допитувалися, про кримінальну відповідальність не попереджались, але сторони ставили їм запитання. У справі була проведена графічна експертиза, але висновок експерта не оголошувався в судовому засіданні.

Які порушення допущені при розгляді справи ?

Яку ухвалу належить постановити судовій палаті в цивільних справах апеляційного суду при встановленні таких порушень ?

2. З'ясуйте яке повинно бути рішення по справі.

Між спадкоємцями Григоришиною і Блиновою виник спір з приводу поділу спадкового майна. Блинова вважала, що при визначенні її розміру частки майна не повинні враховуватися предмети домашнього вжитку. Розглянувши справу, суд поділив порівну майно між спадкоємцями та включив до нього і предмети домашнього вжитку.

Через місяць до цього ж суду звернувся Буркаль із заявою до Григоришиної і Блинової про визнання права власності на спадкове майно, яке було поділено між відповідачами, а належало йому за заповітом померлого батька Буркаль Г.К.

Які види спадщини передбачені ЦК?

Уміння, які мають бути вироблені, та навички, які мають бути напрацьовані під час заняття: складати процесуальні документи (апеляційну скаргу, касаційну скаргу тощо); визначати порядок здійснення проваджень.

Перелік процесуальних та службових документів, які складаються під час вивчення теми:

1. Апеляційна скарга на рішення суду першої інстанції.
2. Касаційна скарга на рішення суду.
3. Касаційна скарга на ухвалу суду.
4. Заяви про перегляд судового рішення у зв'язку з нововиявленими обставинами.
5. Заява про перегляд судового рішення Верховним Судом.

Завдання для самостійної роботи до Теми 10:

1. Самостійне опрацювання наступних питань з фіксацією матеріалу в конспекті:

- Ухвали, на які можуть бути подані скарги окремо від рішення суду.
- Наслідки неявки в судове засідання осіб, які беруть участь у справі.
- Порядок розгляду апеляційної скарги, що надійшла до апеляційного суду після закінчення апеляційного розгляду справи.
- Коло осіб, які мають право касаційного оскарження.
- Строк на касаційне оскарження.

- Порядок розгляду касаційної скарги, що надійшла до суду касаційної інстанції після закінчення касаційного розгляду справи.
  - Коло осіб, які мають право на оскарження судових рішень.
  - Строки на перегляд судових рішень.
  - Порядок розгляду скарги, що надійшла до Верховного суду після закінчення строку на перегляд судових рішень.
2. Підготовка термінологічного словника-довідника.

Індивідуальні завдання до Теми 10:

1. Скласти тестові завдання за даною темою.
2. Скласти процесуальні та службові документи:
  - Апеляційна скарга на рішення суду першої інстанції.
  - Апеляційна скарга на ухвалу суду першої інстанції..
  - Апеляційна скарга на судовий наказ.
  - Ухвала суду апеляційної інстанції.
  - Касаційна скарга на рішення суду .
  - Касаційна скарга на ухвалу суду.
  - Заяви про перегляд судового рішення у зв'язку з нововиявленими обставинами.
  - Заява про перегляд судового рішення Верховним Судом.
3. Формування списку правових актів, наукової та навчальної літератури за темою, який включає позиції, опубліковані за останні 3 роки.

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

Рекомендована література до Теми 1:

1. Конституція України: Закон України від 28.06.1996 р. № 254к/96-ВР. URL: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80> . (Дата звернення 26.08.2023)
2. Цивільний процесуальний кодекс України: Закон України від 18.03.2004 р. № 1618-IV. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1618-15>. (Дата звернення 26.08.2023).
3. Сімейний кодекс України: Закон України від 10.01.2002 р. № 2947-III. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2947-14>. (Дата звернення 26.08.2023).
4. Земельний кодекс України від 25.10.2001 № 2768-III. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2768-14>. (Дата звернення 26.08.2023).
5. Кодекс законів про працю України від 10.12.1971 р № 322-VIII. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/322-08>. (Дата звернення 26.08.2023).
6. Про судоустрій та статус суддів: Закон України від 02.06.2016 р. № 1402-VIII. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1402-19>. (Дата звернення 26.08.2023).
7. Про Конституційний Суд України: Закон України від 13.07.2017 р. № 2136-VIII. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2136-19>. (Дата звернення 26.08.2023).

Рекомендована література до Теми 2:

1. Цивільне процесуальне право України: Підручник / М.М. Ясинок, М.П. Курило, О.В. Кіріяк, О.О. Кармаза, С.І. Запара та ін.; За заг. Ред.. д.ю.н., проф. М.М. Ясинка. Київ, 2016. 576 с.
2. Цивільне право та процес: навчальний посібник. Авт. кол. (кер.Коваленко А.В.) Дніпро: Дніпроп. держ. ун-т внутр справ, 2018. 128 с.
3. Цивільний процес України: Навч. посібник для студ. юрид. спец. вищих навчальних закладів / І.О. Ізарова, Р.Ю. Ханик-Посполітак. 2-ге вид., перероб. і доп. Київ: ВД «Дакор», 2018. 276 с.
4. Зразки процесуальних документів в цивільних справах: посібник / В.Я. Бойко. Київ: ВД «Дакор», 2018. 252 с.

Рекомендована література до Теми 3:

1. Цивільне процесуальне право України: Підручник / М.М. Ясинок, М.П. Курило, О.В. Кіріяк, О.О. Кармаза, С.І. Запара та ін.; За заг. Ред.. д.ю.н., проф. М.М. Ясинка. Київ, 2016. 576 с.
2. Цивільне право та процес: навчальний посібник. Авт. кол. (кер.Коваленко А.В.) Дніпро: Дніпроп. держ. ун-т внутр справ, 2018. 128 с.
3. Цивільний процес України: Навч. посібник для студ. юрид. спец. вищих навчальних закладів / І.О. Ізарова, Р.Ю. Ханик-Посполітак. 2-ге вид., перероб. і доп. Київ: ВД «Дакор», 2018. 276 с.
4. Зразки процесуальних документів в цивільних справах: посібник / В.Я. Бойко. Київ: ВД «Дакор», 2018. 252 с.

Рекомендована література до Теми 4:

1. Цивільне процесуальне право України: Підручник / М.М. Ясинок, М.П. Курило, О.В. Кіріяк, О.О. Кармаза, С.І. Запара та ін.; За заг. Ред.. д.ю.н., проф. М.М. Ясинка. Київ, 2016. 576 с.
2. Цивільне право та процес: навчальний посібник. Авт. кол. (кер.Коваленко А.В.) Дніпро: Дніпроп. держ. ун-т внутр справ, 2018. 128 с.
3. Цивільний процес України: Навч. посібник для студ. юрид. спец. вищих навчальних закладів / І.О. Ізарова, Р.Ю. Ханик-Посполітак. 2-ге вид., перероб. і доп. Київ: ВД «Дакор», 2018. 276 с.
4. Зразки процесуальних документів в цивільних справах: посібник / В.Я. Бойко. Київ: ВД «Дакор», 2018. 252 с.

Рекомендована література до Теми 5:

1. Цивільне процесуальне право України: Підручник / М.М. Ясинок, М.П. Курило, О.В. Кіріяк, О.О. Кармаза, С.І. Запара та ін.; За заг. Ред.. д.ю.н., проф. М.М. Ясинка. Київ, 2016. 576 с.
2. Цивільне право та процес: навчальний посібник. Авт. кол. (кер.Коваленко А.В.) Дніпро: Дніпроп. держ. ун-т внутр справ, 2018. 128 с.
3. Цивільний процес України: Навч. посібник для студ. юрид. спец. вищих навчальних закладів / І.О. Ізарова, Р.Ю. Ханик-Посполітак. 2-ге вид., перероб. і доп. Київ: ВД «Дакор», 2018. 276 с.
4. Зразки процесуальних документів в цивільних справах: посібник / В.Я. Бойко. Київ: ВД «Дакор», 2018. 252 с.
5. Путівник по строках та термінах Цивільного процесуального кодексу України / О.М. Ткачук. 2-ге видання, переробл. та допов. Харків: Право, 2018. 68 с.

Рекомендована література до Теми 6:

1. Цивільне процесуальне право України: Підручник / М.М. Ясинок, М.П. Курило, О.В. Кіріяк, О.О. Кармаза, С.І. Запара та ін.; За заг. Ред.. д.ю.н., проф. М.М. Ясинка. Київ, 2016. 576 с.
2. Цивільне право та процес: навчальний посібник. Авт. кол. (кер.Коваленко А.В.) Дніпро: Дніпроп. держ. ун-т внутр справ, 2018. 128 с.
3. Цивільний процес України: Навч. посібник для студ. юрид. спец. вищих навчальних закладів / І.О. Ізарова, Р.Ю. Ханик-Посполітак. 2-ге вид., перероб. і доп. Київ: ВД «Дакор», 2018. 276 с.
4. Зразки процесуальних документів в цивільних справах: посібник / В.Я. Бойко. Київ: ВД «Дакор», 2018. 252 с.

Рекомендована література до Теми 7:

1. Цивільне процесуальне право України: Підручник / М.М. Ясинок, М.П. Курило, О.В. Кіріяк, О.О. Кармаза, С.І. Запара та ін.; За заг. Ред.. д.ю.н., проф. М.М. Ясинка. Київ, 2016. 576 с.

2. Цивільне право та процес: навчальний посібник. Авт. кол. (кер. Коваленко А.В.) Дніпро: Дніпроп. держ. ун-т внутр справ, 2018. 128 с.
3. Цивільний процес України: Навч. посібник для студ. юрид. спец. вищих навчальних закладів / І.О. Ізарова, Р.Ю. Ханик-Посполітак. 2-ге вид., перероб. і доп. Київ: ВД «Дакор», 2018. 276 с.
4. Зразки процесуальних документів в цивільних справах: посібник / В.Я. Бойко. Київ: ВД «Дакор», 2018. 252 с.
5. Про практику застосування судами земельного законодавства при розгляді цивільних справ: Постанова Пленуму Верховного Суду України від 16.04.2004 р. № 7. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/va007700-04>. (Дата звернення 26.08.2023).
6. Про судову практику в справах про виключення майна з опису: Постанова Пленуму Верховного Суду України від 17.08.1976 р. № 6. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0006700-76>. (Дата звернення 26.08.2023).
7. Про судову практику в справах про відшкодування моральної (немайнової) шкоди: Постанова Пленуму Верховного Суду України від 31.03.1995 р. № 4. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0004700-95>. (Дата звернення 26.08.2023).

Рекомендована література до Теми 8:

1. Цивільне процесуальне право України: Підручник / М.М. Ясинок, М.П. Курило, О.В. Кіріяк, О.О. Кармаза, С.І. Запара та ін.; За заг. Ред.. д.ю.н., проф. М.М. Ясинка. Київ, 2016. 576 с.
2. Цивільне право та процес: навчальний посібник. Авт. кол. (кер.Коваленко А.В.) Дніпро: Дніпроп. держ. ун-т внутр справ, 2018. 128 с.
3. Цивільний процес України: Навч. посібник для студ. юрид. спец. вищих навчальних закладів / І.О. Ізарова, Р.Ю. Ханик-Посполітак. 2-ге вид., перероб. і доп. Київ: ВД «Дакор», 2018. 276 с.
4. Зразки процесуальних документів в цивільних справах: посібник / В.Я. Бойко. Київ: ВД «Дакор», 2018. 252 с.

Рекомендована література до Теми 9:

1. Цивільне процесуальне право України: Підручник / М.М. Ясинок, М.П. Курило, О.В. Кіріяк, О.О. Кармаза, С.І. Запара та ін.; За заг. Ред.. д.ю.н., проф. М.М. Ясинка. Київ, 2016. 576 с.
2. Цивільне право та процес: навчальний посібник. Авт. кол. (кер.Коваленко А.В.) Дніпро: Дніпроп. держ. ун-т внутр справ, 2018. 128 с.
3. Цивільний процес України: Навч. посібник для студ. юрид. спец. вищих навчальних закладів / І.О. Ізарова, Р.Ю. Ханик-Посполітак. 2-ге вид., перероб. і доп. Київ: ВД «Дакор», 2018. 276 с.
4. Зразки процесуальних документів в цивільних справах: посібник / В.Я. Бойко. Київ: ВД «Дакор», 2018. 252 с.

Рекомендована література до Теми 10:

1. Цивільне процесуальне право України: Підручник / М.М. Ясинок, М.П. Курило, О.В. Кіріяк, О.О. Кармаза, С.І. Запара та ін.; За заг. Ред.. д.ю.н., проф. М.М. Ясинка. Київ, 2016. 576 с.
2. Цивільне право та процес: навчальний посібник. Авт. кол. (кер.Коваленко А.В.) Дніпро: Дніпроп. держ. ун-т внутр справ, 2018. 128 с.
3. Цивільний процес України: Навч. посібник для студ. юрид. спец. вищих навчальних закладів / І.О. Ізарова, Р.Ю. Ханик-Посполітак. 2-ге вид., перероб. і доп. Київ: ВД «Дакор», 2018. 276 с.
4. Зразки процесуальних документів в цивільних справах: посібник / В.Я. Бойко. Київ: ВД «Дакор», 2018. 252 с.

ПИТАННЯ ДЛЯ ПІДСУМКОВОГО КОНТРОЛЮ

1. Поняття цивільного процесуального права.
2. Метод і система цивільного процесуального права.
3. Джерела цивільного процесуального права.
4. Провадження і стадії цивільного процесу.
5. Поняття принципів цивільного процесуального права та їх класифікація.
6. Конституційні принципи цивільного процесуального права.
7. Принципи цивільного процесуального права, закріплені законодавством про судочинство в Україні.
8. Принцип колегіальності і одноособовості розгляду цивільних справ.
9. Принцип доступності і гарантованості судового захисту прав і свобод людини і громадянина.
10. Принцип національної мови судочинства.
11. Принцип публічності в цивільному процесі.
12. Принцип змагальності.
13. Принцип диспозитивності.
14. Принцип гласності судового розгляду і його повної фіксації технічними засобами.
15. Принцип безпосередності в цивільному процесі.
16. Принцип поєднання усності і письмовості судового розгляду.
17. Поняття цивільних процесуальних правовідносин.
18. Передумови виникнення цивільних процесуальних правовідносин.
19. Суб'єкти цивільних процесуальних правовідносин.
20. Зміст цивільних процесуальних правовідносин.
21. Суд – обов'язковий суб'єкт цивільних процесуальних правовідносин.
22. Склад суду. Відводи.
23. Особи, які беруть участь у справі, їх процесуальні права та обов'язки.
24. Особи, які сприяють судовому розгляду і вирішенню справи: їх права та обов'язки.
25. Поняття сторін в цивільному процесі. Процесуальні права та обов'язки сторін.
26. Процесуальна співучасть в цивільному процесі.
27. Поняття процесуального правонаступництва.
28. Неналежний відповідач і порядок його заміни.
29. Поняття і види третіх осіб в цивільному процесі.
30. Треті особи, які не заявляють самостійних вимог на предмет спору, їх процесуально-правове становище.
31. Треті особи, які заявляють самостійні вимоги на предмет спору, їх процесуально-правове становище.
32. Підстави, процесуальні форми і види участі прокурора в цивільному процесі.
33. Участь в цивільному процесі органів державної влади і місцевого самоврядування.
34. Поняття судового представництва та його види. Процесуальні повноваження представника.
35. Поняття процесуальних строків їх види та значення.

- 36.Обчислення і зупинення процесуальних строків.
- 37.Продовження та поновлення процесуальних строків.
- 38.Поняття і види судових витрат.
- 39.Витрати, пов'язані з розглядом судової справи.
- 40.Розподіл судових витрат між сторонами.
- 41.Заходи процесуального примусу.
- 42.Поняття та види відповідальності за порушення норм цивільного процесуального права.
- 43.Цивільна юрисдикція суду, її види.
- 44.Загальні правила визначення цивільної юрисдикції суду.
- 45.Поняття та види підсудності.
- 46.Функціональна підсудність, її характеристика.
- 47.Територіальна підсудність, її види.
- 48.Поняття і види судових доказів.
- 49.Доказування. Етапи, предмет доказування.
- 50.Оцінка судових доказів.
- 51.Належність доказів і допустимість засобів доказування.
- 52.Пояснення сторін та їхніх представників як засіб доказування.
- 53.Показання свідків як засіб доказування.
- 54.Письмові докази, їх види.
- 55.Речові докази та їх дослідження.
- 56.Забезпечення доказів.
- 57.Судові доручення щодо збирання доказів.
- 58.Висновок експерта як засіб доказування.
- 59.Поняття і загальна характеристика позовного провадження.
- 60.Поняття позову, його елементи та види.
- 61.Забезпечення позову.
- 62.Позовна заява та її реквізити.
- 63.Способи захисту відповідача від заявленого позову.
- 64.Зміни у позовному спорі.
- 65.Пред'явлення позову. Відкриття провадження у справі як стадія цивільного процесу.
- 66.Процесуальний порядок відкриття провадження у справі.
- 67.Підготовка цивільної справи до судового розгляду – обов'язкова стадія цивільного процесу.
- 68.Процесуальний порядок підготовки цивільних справ до судового розгляду. Попереднє судове засідання.
- 69.Судові виклики і повідомлення.
- 70.Судовий розгляд цивільної справи як стадія цивільного процесу.
- 71.Судове засідання як процесуальна форма розгляду та вирішення цивільної справи.
- 72.Ускладнення у ході судового розгляду цивільних справ.
- 73.Фіксування цивільного процесу.
- 74.Судові рішення: поняття, суть, види. Законна сила рішення суду.
- 75.Вимоги до рішень суду. Форма і зміст рішення суду.

76. Усунення недоліків рішення судом, який його ухвалив.
77. Ухвали суду першої інстанції.
78. Заочний розгляд цивільної справи: поняття та особливості.
79. Поняття та особливості наказного провадження. Судовий наказ як особлива форма судового рішення.
80. Розгляд справи у порядку наказного провадження.
81. Окреме провадження: загальна характеристика.
82. Загальні правила розгляду та вирішення справ окремого провадження.
83. Розгляд судом справ про обмеження цивільної дієздатності фізичної особи, визнання фізичної особи недієздатною та поновлення цивільної дієздатності фізичної особи.
84. Розгляд судом справ про надання неповнолітній особі повної цивільної дієздатності.
85. Розгляд судом справ про визнання фізичної особи безвісно відсутньою або оголошення її померлою.
86. Розгляд судом справ про усиновлення.
87. Розгляд судом справ про встановлення фактів, що мають юридичне значення.
88. Право апеляційного провадження та порядок його реалізації.
89. Підготовка та порядок розгляду справи апеляційним судом.
90. Повноваження суду апеляційної інстанції. Ухвали та рішення суду апеляційної інстанції.
91. Право касаційного оскарження та процесуальний порядок його реалізації.
92. Порушення касаційного провадження, підготовка та розгляд справи судом касаційної інстанції.
93. Повноваження суду касаційної інстанції. Рішення, ухвали суду касаційної інстанції.
94. Провадження у зв'язку з переглядом справи Верховним судом України: поняття, особливості, суб'єкти права оскарження, форма та зміст скарги.
95. Провадження у зв'язку з нововиявленими обставинами: поняття, особливості, суб'єкти права оскарження, форма та зміст заяви.
96. Рішення, які звертаються для примусового виконання, і виконавчі документи.
97. Повноваження суду у процесі виконання судових рішень.
98. Негайне виконання судових рішень.
99. Судовий контроль за виконанням судових рішень.
100. Порядок вирішення питання про поворот виконання. Особливості повороту виконання в окремих категоріях справ.